

Thời sự Thế giới

Chủ đề: Xã hội

Tác giả: Phan Văn Song và những câu chuyện dọc đường

Một Con Đường Cho Việt Nam?

March 15, 2018

(Bài 2)

Bài tuần trước, chúng tôi đã bắt đầu chia sẻ cùng quý vị ý niệm Dân Chủ. Và một thân hữu có ý kiến đã hỏi tôi tại sao lại có dấu hỏi đặt trên chủ đề: Dân Chủ. Một con đường cho Việt Nam?

Xin được phép trả lời câu hỏi bằng một câu hỏi: Quý thân hữu, người Việt tha thiết với tương lai vận mệnh quốc gia, quý vị có chắc rằng một chế độ dân chủ sẽ là một chế độ đưa quốc gia Việt Nam thoát cảnh nghèo đói tăm tối không?

Dân Việt Nam tỵ nạn cộng sản hiện sống ở hải ngoại tại các quốc gia Dân Chủ tiên tiến ở Âu Châu, Mỹ Châu, Úc Châu hưởng Dân Chủ xír người, sinh hoạt trong một xã hội Dân Chủ, ăn nói hít thở dân chủ nên mong rằng chỉ cần tuyên bố thành lập một tổ chức dân chủ là tự nhiên dân chủ sẽ đến, quên rằng cần phải có cả một bộ máy quyền lực bảo vệ chế độ dân chủ, và quan trọng nhất bảo vệ xã hội dân chủ và sinh hoạt dân chủ.

Các quốc gia như Tunisia, Lybia, sau các cuộc cách mạng mùa xuân, các quốc gia Đông Âu cựu Khối cộng sản Varsovie, sau cuộc đổi đời Bức tường Bá linh sụp đổ đều làm lại cuộc đời bằng xây dựng một chế độ Dân Chủ... Nhưng bao nhiêu quốc gia thành công? Vì quan niệm Dân Chủ, ý niệm Dân Chủ, đều được sử dụng, áp dụng tại các quốc gia ấy bởi các chính đảng, dưới dạng một lý thuyết, một chủ thuyết và có khi tại nhiều quốc gia, nếu không nói là đa số, lại như một ý thức hệ!

Không phải chỉ có tổ chức bầu cử, không phải chỉ có nhiều ứng cử viên, không phải rằng có đa đảng, rằng có đa nguyên, là đương nhiên tức khắc có Dân Chủ. Tại hải ngoại ta trong cộng đồng người Việt tỵ nạn cộng sản ta há chẳng có một Đảng Chính trị lấy tên là đảng Dân Chủ Đa Nguyên đó sao? Quên rằng Đòi quyền Dân Chủ là đương nhiên phải chấp nhận Đa Nguyên tư tưởng chính trị! Hay chắc là để đối trọng lại với Dân chủ Độc Đảng của Đảng cộng sản Hà nội trong nước chăng?

Bầu cử người đại diện, với nhiều đảng phái, đa đảng đa nguyên ngày nay tại vài quốc gia âu châu, đã đưa đến tình trạng khủng hoảng chế độ chính trị vì không thành lập được một chánh phủ có đa số để cầm quyền... Trường hợp Ý, Đức, của ngày nay...

Do đó, giao suy nghĩ, giao trách nhiệm suy nghĩ và tổ chức chính trị cho các nhà chính trị, các nhà trí thức chuyên nghiệp chính trị tổ chức, với các sơ đồ, đảng phái chính trị,

thị trường chính trị đã tạo những khủng hoảng như chúng ta đã và đang nhận xét ngày hôm nay trên thế giới... Nào khủng hoảng cầm quyền ở Mỹ với một ông Trump độc diễn, khủng hoảng chính trị với một Brexit Anh Quốc đầy phiêu lưu, rồi nào độc tài Tân Hoàng đế Xi Jinping ở Tàu, hay Tân Tsar Nga Hoàng độc tài Putin, hay các tiểu Độc tài Mustafa Pasha Atatürk Thổ Nhĩ Kỳ, Iran, Kim Ún...

Trong một bài thư ba chúng tôi sẽ đề nghị một suy nghĩ để chúng ta sửa soạn cho người dân thực sự làm Dân Chủ, sống Dân Chủ... Tạo một nền Văn Hóa Dân Chủ, một Văn minh Dân Chủ!

1. Hãy tổ chức lại tình tương trợ

“**Xã hội chính trị**” đã ngự trị gần một thế kỷ, “**Xã hội doanh thương**” (*la société marchande*) và “**Xã hội cộng đồng**” (*la société communautaire*) hoàn toàn không có tiếng nói. Đặc biệt tại những quốc gia do độc tài toàn trị cai quản, như Việt Nam. Nhà Nước độc tài đã đè bẹp tất cả những cá nhân thương nghiệp, hay những “cơ chế trung gian” (*les corps intermédiaires*). Ngày nay dưới sức bộc phát của kinh tế thị trường, các xã hội doanh thương phục hồi rất nhanh, nhưng trong tình trạng hỗn loạn, vì thiếu một khung pháp lý.

Các công ty quốc doanh được tư hữu hóa khá nhanh và dễ dàng, sự cạnh tranh bắt đầu thực hiện bởi sự thúc đẩy của hoàn cầu hóa. Nhưng **con người** và **tâm trạng “cộng đồng”** đến chậm hơn.

Bởi lẽ, thời xưa dưới chế độ độc tài toàn trị, quan niệm “tập thể” bị thúc đẩy đến cao độ, nhưng quan niệm ấy chỉ là bề mặt thôi, thật sự lúc bấy giờ, là thời gian của cá thể cao độ, mạnh ai nấy lo, “tôi lo cho tôi và gia đình tôi trước”. Chụp giựt, mạnh ai nấy lo chụp giựt là tâm trạng công dân dưới thời “tập thể” lãnh đạo. Ngày nay, những dấu vết chính trị ấy vẫn còn, mặc dầu xã hội doanh thương đã hoạt động bình thường. Làm sao có được cái yên tâm để lo cho người khác và lo việc chung?

2. Công dân Giáo dục

Một chương trình công dân giáo dục phải được nghĩ đến. Những công dân có nhiệt tình, có tinh thần cộng đồng, hãy gánh vác việc tổ chức lại những cơ cấu xã hội và những cơ chế tương trợ cộng đồng. Thoạt tiên là gia đình, ngày nay, tính cách gia đình đã bị phá vỡ, cộng đồng gia đình là môi trường tạo sự tương trợ và hòa hợp, không nói đến gia đình là phủ nhận nên tảng của xã hội.

Trong khi chờ đợi một quan niệm mới để tổ chức lại gia đình, chúng ta phải cố gắng đào tạo những đức tính căn bản để phát triển “**những tập tục đời sống hội đoàn**”, “**những sáng kiến tương trợ**” và “**những hy sinh cá nhân**”.

Phát huy những đức tính ấy là thực hiện được những đóng góp của công dân đối với nền dân chủ. Đó đó, thể hiện những “**đức tính dân chủ**” của những người công dân mới.

3. Một nền dân chủ tham dự

Nếu “quyền lực chính trị” đã vượt khỏi phạm vi hoạt động, nếu “nền dân chủ” đã bị tước đoạt bởi một nhóm người chính trị toàn quyền, một hệ thống quan liêu, của quyền toàn trị hay những nhóm thế lực độc tài; hoặc quan điểm, tư tưởng về nền tảng của “các xã hội tự do”, của “các xã hội công dân” đã bị lãng quên, hay bị tước đoạt, thì sự thờ ơ với “việc công cộng”, “việc chung” (*la chose publique*) của các công dân đã mặc nhiên giao phó “đời sống công cộng” cho một nhóm “người làm chính trị”, đó là vô tình quên đi trách nhiệm “**cộng hòa**” - Cộng hòa từ quan niệm “**Res Publica**”, nghĩa là *pour la chose publique*, tức là “**việc chung**”, việc công cộng.

Cũng dễ hiểu thôi, người công dân ngày nay, **đứng quá xa** trong hệ thống tổ chức quyền lực. Người công dân nhận thấy những quyết định về thuế má, những luật lệ hành chính, những đặc quyền và cả những xì-căng-đan đã vượt qua tầm tay của mình.

Dân chủ ư? Quá trễ rồi. Làm sao thay đổi tâm lý và tập tục để có một Quốc hội mới, một Chánh phủ mới? Hiện tượng **bỏ mặc** việc chung, việc công cộng, xem “**việc chính trị là việc ở trên**” rất phổ thông! Chúng ta hiểu tại sao, bỏ phiếu trắng, không đi bầu, là điều rất tự nhiên ở các nước tiên tiến, như Huê kỳ, Pháp, Anh, Đức...

Khi “nền Dân chủ **bị chỉ định nghĩa tóm tắt bằng lá phiếu**” (*La Démocratie réduite au bulletin de vote*) như Yves Cannac đã định nghĩa, người dân có cảm tưởng **rằng họ chỉ có quyền công dân trước vài tuần có bầu cử**, khi những ứng cử viên nhớ đến họ, bằng những hứa hẹn.

Chúng ta có thể phá vỡ quan niệm ấy bằng những sinh hoạt cộng đồng, bằng những sinh hoạt hội đoàn. Hãy nhìn xem, rất nhiều công dân nhận xét như chúng ta. Tại sao chúng ta không tập trung những suy nghĩ, những nhận xét ấy lại rồi biến thành hành động chung để ảnh hưởng đến “việc chung”? Và những hành động cho “việc chung” trong một “xã hội cộng đồng” sẽ đem “xã hội dân sự” và “xã hội cộng đồng” đi vào quản lý “cái việc chung”. Đó là “**dân chủ tham dự**”.

Theo thiên ý, **hãy tổ chức ngay những bài học công dân giáo dục. Tu Thân, Trị Quốc.**

-**Tu thân**, nói rõ vai trò của con người và ảnh hưởng của môi trường qua một nền giáo dục, trau dồi Đạo đức công dân.

-**Tri Quốc**, bắt đầu bằng những suy nghĩ đóng góp vào cộng đồng xã hội của mình, đầu tiên là đối với gia đình mình: một người con tốt, hiểu rõ bổn phận đối với cha mẹ; cha mẹ cũng thế, thi hành đúng bổn phận đối với con, giảng dạy cho con mình biết thế nào là cộng đồng, là môi trường xã hội, văn hóa và kinh tế... Hãy tổ chức những hội đoàn thiện nguyện ngay trong thời niên thiếu của những con trẻ, những hội đoàn thiện nguyện tại các khu phố của mình. Hãy chứng minh rằng những đường giây thiện nguyện này sẵn sàng làm việc, thay thế những cơ quan xã hội cộng đồng do chính phủ thành lập. (*Việt Nam đã có sẵn những tổ chức Nhà Thờ, Chùa, phục vụ cho cộng đồng tín hữu hay Phật Tử. Đó là truyền thống cộng đồng của dân tộc Việt Nam, vốn có tự ngàn xưa*)

Nếu chúng ta biết sử dụng “Xã hội dân sự”, thoát tiên là những “Cơ cấu tổ chức tương trợ”: cho người khiếm tật, cho trẻ con bị tàn tật, cho các nạn nhân bão lụt, giúp đỡ và giáo dục trẻ con bụi đời... Các xã hội dân sự có thể đi vào những chương trình to lớn hơn, như giúp đỡ Khoa học thực nghiệm nghiên cứu các bệnh nan trị: ung thư, Alzheimer, Parkinson, sốt rét... hoặc về Văn hóa, như chống nạn mù chữ, dạy nghề cho người nghèo...

Các “Xã hội dân sự” hay “Cộng đồng” cũng còn vai trò thành lập những “Xã hội Công dân” hay những “Hội đoàn công dân” (*les clubs citoyens*) nghiên cứu những luật lệ hiện hành để bổ túc ngành hành pháp về luật bảo hiểm; về luật thừa kế; về luật hôn phối để bảo vệ người phụ nữ và con trẻ lúc ly hôn được hài hòa với sự phát triển và thay đổi của xã hội. Về mặt bảo vệ công nhân, công đoàn phải có vai trò của công đoàn, là bảo vệ quyền lợi của công nhân đối với chủ nhân, Nhà Nước chỉ có vai trò trung gian mà thôi. Mỗi luật lao động phải được thương thuyết với các đại diện công đoàn, công đoàn phải có từng ngành, vì mỗi ngành có những đặc biệt và dị biệt đối với ngành nghề ấy. Mỗi mỗi hoạt động xã hội phải có những “Xã hội dân sự”, “Hội đoàn” để bảo vệ. Ý niệm **Đạo Đức chính trị và xã hội** phải được nêu cao.

Cũng với ý niệm Đạo đức chính trị và xã hội, những “Xã hội dân sự Chính trị” sẽ là những hoạt động xã hội có tính cách chính trị được khuyến khích. Những xã hội chính trị sẽ giúp các nhà cầm quyền đi đến sự quản lý tốt (*la bonne gouvernance*). Những xã hội chính trị có thể là những hội đoàn công dân (*associations citoyennes*), những nhóm nghiên cứu và suy nghĩ (*think tanks*) hay là những Đảng phái.

Quan niệm Đảng phái “làm” chính trị để “cướp chánh quyền” là một quan niệm sai lầm

Vai trò đầu tiên của Đảng chính trị là “**tham dự chính trị**”, tham dự chính trị một quốc gia là “đồng quản lý” (*co - gouverner*). Tham dự ở ngay hạ tầng cơ sở, ở quận, ở xã, ở làng với quan niệm “kiểm soát và đề nghị thay thế” (*checks and balances*). Đồng quản lý, là dòm ngó, thúc đẩy, đòi hỏi, chỉ trích, bàn tính, đề nghị và thay đổi cách điều hành ngay từ hạ tầng cơ sở của xã hội. Đó là sử dụng quyền công dân, sử dụng quyền dân chủ. Trách nhiệm nhà cầm quyền, là điều hành tốt cơ sở từ dưới lên trên, tức từ xã, quận, tỉnh, quốc gia. Bên cạnh cơ quan hành chánh, bên cạnh cơ quan dân cử phải có những “Xã hội công dân” để làm nhiệm vụ kiểm soát, thúc đẩy, đề nghị...

Dân chủ tham dự là như thế. Phải phá vỡ bức tường mà “các nhà chính trị chuyên nghiệp” đã tạo thành một “thị trường chính trị”

4. Một xã hội có trách nhiệm và đạo đức

a) *Con người “thật sự” dân chủ:* Không phải chỉ tạo ra những hội đoàn, những xã hội dân sự là chúng ta có dân chủ tham dự. Phải có những “**con người thật sự dân chủ**”.

Thật sự dân chủ là phải có tinh thần trách nhiệm

Việc đầu tiên là dân thân, và khi dân thân ta phải có tinh thần trách nhiệm. Chú ý đến người khác, quan tâm đến tha nhân, biết lắng nghe ý kiến của kẻ khác trong tinh thần tương kính, tương trọng và đạo đức trách nhiệm. Vạn sự khởi đầu nan, thoát tiên bao giờ cũng khó, nhưng nếu biết cố gắng sẽ thành tập tục. Và khi đã đi vào tập quán, những người thờ ơ sẽ được cuốn hút đi vào dân chủ cùng với mọi người.

b) *Trau dồi Trách nhiệm và Đạo đức:* Nhân bản: **Trách nhiệm và Đạo đức** phải được trau dồi từ thuở nhỏ. Dạy con từ thuở còn thơ. Con trẻ được trau dồi tinh thần trách nhiệm, đạo đức công dân, lòng vị tha, tương kính, sẽ là những công dân tốt. Hãy trau dồi những đức tính nhân bản ấy!

Hãy tổ chức ngay vào tuổi thơ những hội đoàn học sinh, biết làm nghĩa vụ công dân, biết quan tâm đến láng giềng, quan tâm đến tình bằng hữu, tinh thần hội đoàn, biết cá nhân sống và hoạt động trong môi trường của mình, đi thăm người già, đi giúp đỡ người khiếm tật. Ngày nay, ở các quốc gia tiên tiến, và ngay cả ở Việt Nam, những Nhà thờ, những Hội thánh tôn giáo, những nhà Chùa, thường tổ chức những “Hội đoàn thanh thiếu niên” hướng dẫn các con trẻ tín hữu vừa học Giáo lý vừa làm việc thiện. Chúng tôi muốn nói, chúng ta không nên để việc ấy cho các Hội Thánh tổ chức, **vì đây không phải là việc thiện mà là “việc chung”, “việc của cộng đồng”**.

Tổ chức các “Hội đoàn thanh thiếu niên” là bổn phận giáo dục của nhà trường, của quốc gia!

Phải đưa vào giáo dục những quan niệm: “xứng đáng”, “trách nhiệm”, “việc chung”, “tự trọng”, “tương kính”. Một nền Giáo dục, một nền Đạo đức, một nền Văn hóa, lấy Con Người làm trọng điểm.

Nói tóm lại Nhân bản. Quốc gia tạo Nhân dân thành Công dân, tạo nên Quốc Dân với tinh thần Quốc Gia, phục vụ Quốc Gia!

“Con người và môi trường” phải biết sinh hoạt với những “Con người và môi trường”. Sống chung, sống cùng, mọi tổ chức phải lấy trọng điểm là cái Sống Chung, chia sẻ Tâm linh, chia sẻ Vật chất.

Tạo một xã hội hài hòa

Biết chia sẻ một khung xã hội phải cần những đức tính và đạo đức ấy. Sống chung là nhìn nhau, chào nhau và tôn trọng lẫn nhau.

Thay Lời Kết:

Việt Nam ta đã vào Tổ chức thương mại quốc tế, dầu Nhà cầm quyền cộng sản có muốn hay không muốn, dân chủ cũng sẽ đến với Việt Nam. Nhà cầm quyền Việt Nam không thể mãi mãi coi dân chủ là một món hàng cấm ở Việt Nam. Nhân dân Việt Nam đang như trăm hoa đua nở, rộ lên những bộc phát, những nhu cầu dân chủ, những đòi hỏi công bằng pháp lý, những nhu cầu phát biểu, ngôn luận, ý kiến... đang dấy lên, diễn hình qua những hội đoàn, đoàn thể, đảng phái... Tất cả những áp ủ thâm kín đè nén đang bùng dậy. Nhà cầm quyền cộng sản không thể mãi mãi bịt mồm 80 triệu đồng bào được.

Kiểm soát sự Dân chủ đang thức dậy bằng Công An trị, như nhà cầm quyền cộng sản đang làm ở Việt Nam không phải là một giải pháp. Bắt và đàn áp người đấu tranh đòi dân chủ, bắt và đàn áp người xem mạng Internet, bắt và đàn áp những bloggers, các vị luật sư đang hành nghề, vì những vị luật sư này đang lập hồ sơ kiện cáo cho những người đi kiện Nhà Nước, là “phản nhân quyền”, “phản dân chủ”.

Quyền được bào chữa là một quyền tối thiểu của con người. Anh có quyền buộc tội, tôi có quyền bào chữa. Anh phải chứng minh tôi có tội, tôi sẽ chứng minh tôi vô tội. Đó là Dân chủ. Nhà cầm quyền phải tạo phương tiện để buộc tội và bào chữa tội: đó là Tòa Án, đó là thẩm phán, nhưng đó cũng là luật sư, mỗi phần hành một vai trò. Trạng sư, thẩm phán, quan tòa. Tòa Án xử Đại hình thì có Nhân dân làm quan tòa, đó là bồi thẩm đoàn, các vị bồi thẩm là những công dân được lựa chọn để làm nhiệm vụ xét xử những vụ án có tính cách quan trọng, đại hình.

Nhà nước cộng sản Việt Nam muốn đưa quốc gia Việt Nam đi vào con đường Phát triển, muốn đưa dân tộc Việt Nam vào con đường văn minh, hãy biết soạn mình để chứng tỏ mình là những người lãnh đạo văn minh. Hãy nhìn kỹ và tự xét mình tại sao ngày nay, có những phiền hà, khiêu nại, đòi hỏi của rất nhiều tầng lớp nhân dân trong xã hội Việt Nam như vậy? Hãy lắng tai nghe những đòi hỏi ấy. “Tự kiểm thảo và kiểm thảo” là một sinh hoạt Đảng cộng sản. Tại sao không làm? Trái lại, đàn áp, trù dập người dân đòi dân chủ để làm gì? Hay đây là một phương pháp “Đàn áp để Dạy dân”?

Giáo dục công dân bằng đàn áp, bằng Công An cũng không phải là một giải pháp. Người dân ngày nay không còn “mê” chủ nghĩa cộng sản nữa, người dân Việt Nam ngày nay không còn “sợ” Công An cộng sản nữa.

Giải pháp tốt là: hãy biết đối thoại, hãy biết lắng tai nghe, mặt nhìn mặt, hãy biết chào đón những lời chỉ trích, đúng thì phải biết nhận và sửa sai, sai hãy chứng minh, nhưng hãy biết nói chuyện với nụ cười, hãy tôn kính người dân. Dân chủ là đối thoại với dân, dân chủ là đối thoại với đối lập; dân chủ tham dự là đón nhận tiếng nói của người dân, của đối lập, và chấp nhận đối lập; chấp nhận chỉ trích là chấp nhận dân chủ...

Và quan trọng hơn: Hãy biết cảm ơn những nhà đấu tranh dân chủ Việt Nam ngày nay đã biết lựa chọn đấu tranh ôn hòa để sửa sai cái quản lý kém của nhà cầm quyền hiện tại, vì những nhà đấu tranh dân chủ Việt Nam này đã biết quan tâm đến sự sinh tồn của đất nước và dân tộc.

Hãy biết cảm ơn những nhà đấu tranh dân chủ Việt Nam ngày nay đã biết tạo ra những xã hội công dân để đối thoại, để tạo đối tác chính trị, để tham dự vào chính trị, để làm phận sự công dân, lo cho việc chung, tiến tới một nền dân chủ tham dự, pháp trị và hiến định.

***Hãy lắng nghe tiếng nói của công dân,
Hãy trả quyền công dân lại cho công dân!***

Còn tiếp... (to be cont'd)

Bài 3. Văn Hóa Dân Chủ

*Hồi Nhơn Sơn, Xuân Tha Hương thứ 38
Phan Văn Song*

Tác giả ghi chú:

Tham khảo:

Yves Canne: Le juste pouvoir. Essai sur les deux chemins de la Démocratie. J.Cl Lattès, coll Pluriel Paris 1984.

Anthony de Jasay: l'Etat, la logique du pouvoir politique. Préface de Pascal Salin. Les Belles Lettres, coll Laissez-faire Paris 1994.

Gordon Tullock: Le Marché politique. Analyse économique des processus politiques. Association pour l'économie des Institutions. Economica Paris 1978

Ségolène Royal, Dominique Strauss-Kahn, Laurent Fabius: Programmes politiques pour être candidat du Parti Socialiste à l'élection présidentielle 2007.

Nguồn: Internet eMail by Paul Van chuyển

*Đăng ngày Thứ Sáu, March 16, 2018
Ban Kỹ Thuật Khóa 10A-72/SQTB/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*